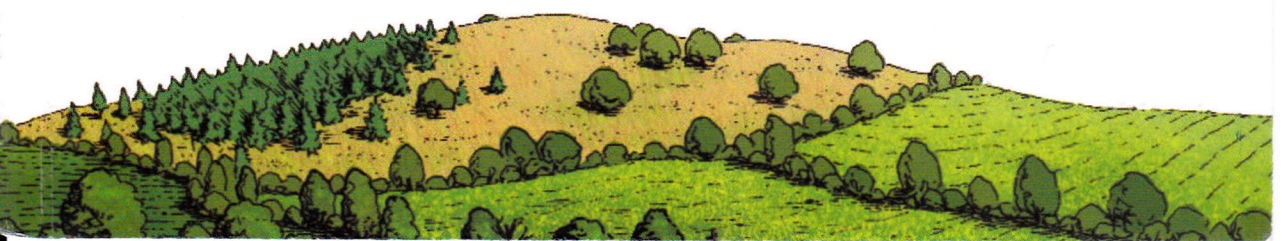
ULUSAL AİLE ÇİFTÇİLİĞİ SEMPOZYUMU

30-31 Ekim 2014
ANKARA

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU BAŞKANI
Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK

DÜZENLEME KURULU
Başkan, Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK (Ankara Üniversitesi-AKÇAM)

Ş. Şemsi BAYRAKTAR, TZOB Genel Başkanı
Nahit BİNGÖL, Kalkınma Bakanlığı, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürü
Prof. Dr. Ahmet ÇOLAK, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı
Özden GÜNGÖR, TMMOB-Ziraat Mühendisleri Odası, Yönetim Kurulu Başkanı
Dr. Gürsel KÜSEK, GTHB-Tarım Reformu Genel Müdürü
Prof. Dr. Ahmet ÖZÇELİK, Ankara Üniv. Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölüm Başkanı
Taner TAŞPINAR, PANKOBİRLİK Genel Müdürü
Varol YILDIZ, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Bir., Yönetim Kur. Başkanı
Cafer Yüksel, OR-KOOP Genel Başkanı
Yakup YILDIZ, KÖY-KOOP Genel Başkanı
Dr. Yener ATASEVEN
Dr. Özdal KÖKSAL
Burcu AKDENİZ EKBİÇ
Uzman Murat KÖSEÇAVUŞ

SEMPOZYUM SEKRETARYASI

Dr. Özdal KÖKSAL
Dr. Yener ATASEVEN
Araş. Gör. F. İlknur ÜNÜVAR
Araş. Gör. Alper DEMİRDÖĞEN
Araş. Gör. Hüseyin Tayyar GÜLDAL
Araş. Gör. Berkay KESKİN
Araş. Gör. Gülce OLGUN
Burcu AKDENİZ EKBİÇ

Bilimsel Danışma Kurulu

Başkan, Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK, Ankara Üniversitesi
Dr. Ayşegül AKIN, FAO - Türkiye
Doç. Dr. Göksel ARMAĞAN, Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Müge ARTAR, Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Tecer ATSAN, Atatürk Üniversitesi
Dr. Melik AYTAÇ, GTHB-TRGM
Prof. Dr. Turan BİNİCİ, Harran Üniversitesi
Doç. Dr. Melahat AVCI BİRSİN, Ziraat Mühendisleri Odası-YK Üyesi
Prof. Dr. Murat BOYACI, Ege Üniversitesi
Prof. Dr. İsmet BOZ, ONDOKUZ Mayıs Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek BOSTAN BUDAK, Çukurova Üniversitesi
Zir. Yük. Müh. Süleyman BULUT, GTHB-Eğitim Yayım ve Yay. Dai. Başk.
Prof. Dr. Yavuz CEVGER, Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Can Umut CİNER, Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Hacer ÇELİK, Süleyman Demirel Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet ÇOLAK, Ankara Üniversitesi
Dr. Muhammet DEMİRTAŞ, TRGM-TAGEM
Prof. Dr. Mehmet ECEVİT, ODTÜ
Prof. Dr. Erdoğan GÜNEŞ, Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Serkan GÜRLÜK; Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. İ. Hakkı İNAN, Namık Kemal Üniversitesi
Prof. Dr. Sibel KALAYCIOĞLU, ODTÜ
Dr. Nimet SEVENAY KALELİ, GTHB-Eğitim Yayım ve Yay. Dai. Başk.
Cem KAPTAN, PANKOBİRLİK
Yrd. Doç. Dr. Buket KARATURHAN, Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Nuray KIZILASLAN, Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Taylan KIYMAZ, Kalkınma Bakanlığı
İbrahim KUZU, Kalkınma Bakanlığı
Prof. Dr. Mehmet MERT, Mustafa Kemal üniversitesi
Prof. Dr. Cennet OĞUZ, Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet ÖZÇELİK, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Emine ÖZMETE, Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Metin ÖZUĞURLU, Ankara Üniversitesi
Yurdakul SAÇLI, Kalkınma Bakanlığı
Prof. Dr. Cengiz SAYIN, Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Feryal SÖYLEMEZOĞLU, Ankara Üniversitesi
Mehmet ŞAHİN, GTHB-TRGM
Dr. Hasan ŞANLI, GTHB-TRGM
Prof. Dr. Haydar ŞENGÜL, Çukurova Üniversitesi
Doç. Dr. Feryal TURAN, Ankara Üniversitesi
Dr. Metin TÜRKER, GTHB-TRGM
Özcan TÜRKOĞLU, Kalkınma Bakanlığı
Prof. Dr. Recep VARÇIN, Ankara Üniversitesi
Dr. Kenan YALVAÇ, GTHB-Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
Prof. Dr. Fahri YAVUZ, Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Nurettin YILDIRAK, Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet YILDIZ, Ankara Üniversitesi
Dr. Ahmet YÜCER, GTHB-TAGEM

ULUSAL AİLE ÇİFTÇİLİĞİ SEMPOZYUMU

30-31 EKİM 2014
ANKARA

BİLDİRİ METİNLERİ

EDİTÖRLER:

Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK
Dr. Özdal KÖKSAL
Dr. Yener ATASEVEN
Ayhan ELMALIPINAR

ISBN: 978-605-136-152-9

Aile Çiftçiliğinin Türk Hukuku Yönünden Değerlendirilmesi

Özlem Tüzüner[1] Kerem Öz[2]
[1]Yrd. Doç. Dr., Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, ozlem.tuzuner@antalya.edu.tr
[2]Arş. Gör., Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi, kerem.oz@antalya.edu.tr

Özet
6537 Sayılı Kanun, tarım arazi ve işletmelerinin miras yoluyla intikali hususunda yeni düzenlemeler getirdiği gibi, bazı kanun hükümlerini de lağvetmiştir. Böylece, Türk Medenî Kanunu'nun, "Tarımsal İşletmeler" başlıklı yürürlükten kaldırılan 659-668 hükümleri, 1.1.2002 tarihinden 15.5.2014 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır. Yeni düzenleme, Türk Medenî Kanunu'ndaki mülga hükümlerden daha ileri veya geri değildir. Kanun koyucu, aile çiftçiliğine ket vurmuş, tarımda şirketleşmeyi tercih etmiştir. Önceden, tarımarazi ve işletmesinin aile içinde kalması, üçüncü kişilere geçmemesi, bu şekilde aile çiftçiliğinin korunması ve özendirilmesi önemliydi. Bugün, özgüleme yerine şirketlere devir prensibiyle, paylaşma haricinde tutma kuralı yumuşatılmıştır. Artık, aile çiftçiliği değil, aile içinde kalsın kalmasın iktisadî anlamda tarım işletmesinin ticaret şirketi bazında bekası önemsenmektedir.
Anahtar Kelimeler: Aile çiftçiliğine ket vurulması, kanun koyucunun tarımda şirketleşme tercihi, özgüleme yerine şirketlere devir prensibi

1. Giriş

İlk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem (as) çiftçilik yaparak geçimini sağlamıştır. Aile çiftçiliği insanlık tarihi kadar eski bir meslektir (Yıldırım , 2014). Türkiye, aile çiftçiliğinde, model konumunu haizdir. Bu coğrafyada yaşayan nüfusun dörtte biri tarımla uğraşmaktadır (Uğural, 2014). 1950-2000 yılları arasında, Türkiye'deki tarım faaliyetinin büyük bölümü aile işletmesi çatısında şekillenmiştir (Acar, 2003; Öktem, 1966). Çok az sermaye bulunmasına rağmen 1936-1963 yılları arasında ziraî üretkenliğin sürekli artışla geliştiği istatistiklerle sabittir (Öktem, 1966).Dünyada *Mansholt*, *Charpentier*, *Eccles* ve *Pflimlin* gibi planlar ileri sürülmüştür. Bu planlara göre, tarım işletmelerioptimum büyüklüğe çıkarılmalı, makineleşme özendirilmeli ve tarımda serbest kalan iş gücü sanayiye yönlendirilmelidir(Akçay ve Baydaroğlu, 2000). Global amaç, ekonomik sistemden, kendi kendine yetebilen çiftçiyi silmek, onun yerine tarım işçilerini sömüren büyük işletmeler kurmak, çiftçileri de bağımlı sanayi işçilerine dönüştürmektir. Her nasılsa, Birleşmiş Milletler aile çiftçiliğini anımsamış; 2014 yılını, "Uluslararası Aile Çiftçiliği Yılı" tayin etmiştir.
Aile çiftçiliğinin en önemli sorunlardan biri, alt soyun tarım arazisini terk ederek şehre göçmesi ve farklı kazanç usullerini tercihe şayan görmesidir (Anonim 2014a). 1950'lerden itibaren, aile tarımına yeterince önem verilmediği için köyden şehre göçün revaçta olduğu, köylerin hızla boşaldığı maruftur(Anonim 2014b). Köylerde yaşayan kişilerin toplamı, 2000 yılında nüfusun %35'ini oluştururken, bu oran, 2012 yılında %23'e düşmüştür (Anonim 2014c). 2012'den 2013'e kadar, kayıtlı çiftçi sayısında %12 azalma görülmüştür (Donat, 2014).
Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü Türkiye sözcüsü, örgütün yegane hedefinin aile çiftçilerini desteklemek olduğunu dile getirmektedir (Tuvay, 2014). Buna karşılık, Türk kanun koyucusu, aile çiftçiliğine ket vurmuş, tarımda şirketleşmeyi tercih etmiştir. Öncelikle, On Üç İlçede Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la (6.12.2012 Tarihli ve 28489 Sayılı Resmi Gazete, 6360 Sayılı Kanun), pek çok köy mahalleye dönüşmüş; ardından, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu İle Türk Medenî Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da (15.5.2014 Tarihli ve 29001 Sayılı Resmî Gazete, 6537 Sayılı Kanun), tarım arazi ve işletmelerinin miras yoluyla intikali hususunda yeni düzenlemeler getirilmiş; Türk Medenî Kanunu'nun (8.12.2001 Tarihli ve 24607 Sayılı Resmî Gazete, 4721 Sayılı Kanun) konuya ilişkin hükümleri lağvedilmiştir. Bu değişikliklerin, tarım arazi ve işletmesi çerçevesinde aile çiftçiliği bakımından hukukî dezavantajları açıklanacak, bu hususta iyileştirici öneriler ileri sürülecektir.

2. Hukuki Gelişmeler

Tarım arazi ve işletmesi çerçevesinde aile çiftçiliği aşağıda iki ayrı döneme sadık kalınarak incelenecektir. Zira 6537 Sayılı Kanun hukukî gelişmelerin miladıdır. 4721 Sayılı Kanun'dan önce

Türk Kanunu Medenisi(4.4.1926 Tarih ve 339 Sayılı Resmi Gazete, 743 Sayılı Kanun) 597-602'inci maddelerinde, 1926-2001 yılları boyunca, aynı konuyu benzer şekilde düzenlemiştir. 743 Sayılı Kanun'dan önce, feraiz hükümlerine göre miras paylaştırıldığından, terekede yer alan tarım işletmesinin akıbeti de İslâm Hukuku'na göre kadı tarafından belirleniyordu (Cin, 1979).

2.1. 4721 Sayılı Kanun Döneminde

4721 Sayılı Kanun, tarım işletmesinin, bedeli karşılığında, hâkim kararıyla, ehil mirasçılardan birine özgülenmesi yöntemini kabul etmişti (Madde 559-667). Ehil mirasçı bulunamazsa, mirasçılardan her biri işletmenin bir bütün olarak satılmasını isteyebilirdi (Madde 668). Tarım işletmesinin paylaştırma dışında bırakılarak kişisel yetenekli mirasçıya özgülenmesi prensibi, hem ziraî faaliyetin sürmesini, hem de ziraî işletmenin mezkûr ailede kalmasını sağlıyordu (Zevkliler, 1970; Antalya, 2009; İmre ve Erman, 2013; Serozan ve Engin, 2014; Öztan, 2013). Kanun'un anılan düzenlemeleri, "tarımsal işletmelerin paylaştırma dışında bırakılması konusunu düzenlemiş ve arazi parçalılığı sorununun daha da ağırlaşmasını engellemeye çalışmıştır"(Erçakar, 2010). Terekedeki tarım işletmesinin ekonomik bütünlüğünün korunarak aile dışına çıkmasının engellenmesi maksadıyla ehil bir mirasçıya özgülenmesi sistemi, mirasın paylaşılmasında mirasçıların irade özerkliğinin mahkeme kararıyla sınırlanmasıdır (Zevkliler, 1970; Mamük, 2013).

2.2. 6537 Sayılı Kanun

6537 Sayılı Kanun, Türk Medenî Kanunu'nun 659-668'inci maddelerini yürürlükten kaldırmıştır. Bu Kanun, özgüleme yerine devir merkezlidir. Mirasçılar, mirasın açılmasından itibaren bir yıl içinde, terekedeki tarım işletmesinin, seçimlik olarak, mirasçılardan birine, mirasçıların kuracağı limitet şirkete, aile malları ortaklığına veya üçüncü kişiye devrini kararlaştırmalıdır. Aksi taktirde, mirasçılardan birinin talebi üzerine sulh hukuk hâkimi, işletmenin devrine hükmeder. Burada, inşaî mahkeme kararıyla tarım işletmesinin küllen devri söz konusu olacaktır (Madde 5). Bu kanun medenî hukuk doktrininde şöyle değerlendirilmiştir: "Mülkiyet hakkı kötüye kullanılmadığı, arazinin olduğundan düşük ücrete alınmasının söz konusu olmadığı ve mirasçılar arasında kadın-erkek ayrımı yapılmadığı sürece, çıkarılan kanunun ülke tarımına ve ekonomisine katkı sağlayacağını düşünüyorum... "Arazi bir yıl içinde devredilecek" deniyor. Şehirde yaşayan kardeş, bir değil de üç yıl sonra köyüne dönüp tarlasını işletmek istediğini söyleyebilir. Ancak böyle bir durumda da kanuna uygun hareket etmek zorunda. Bu örnekteki gibi mülkiyet hakkıyla ilgili davalar gündeme gelebilir" (Şıpka, 2013).

3. Eleştiriler

Aşağıda öncelikle 6360, ardından 6537 sayılı kanunlar hakkında eleştiriler kaleme alınacaktır. Bu esnada, konunun uzmanları tarafından dile getirilen haklı eleştiriler de aktarılacaktır. Nihayet, tarımda ithalata gidilmesi de değerlendirilecektir.

3.1. 6360 Sayılı Kanun

6360 Sayılı Kanun, toplam 30 ilde, belde ve köyleri, ilçe belediyelerine mahalle olarak katmakla, ülkede kentli oranı bir gecede %91,3'e yükselmiştir. Köyde yaşayanların nüfusu, %24'ten %9'a inmiştir. Böyle bir nüfus kayması dünyada görülmemiştir (Yıldırım, 2014). Kanun köylüyü daha da yoksullaştırmış ve yok olmak üzere üretim dışına itmiştir (Aydın, 2014). Çiftçilik ve sair hayvancılık faaliyetleri ruhsata bağlanmıştır; aslında köylü olup da ilçe mahalle sakinine dönüşen bu kişiler, dört yıl zarfında sair belediye vergileri ile harç ve katılım payları ödemeye başlayacaktır. Köylüler ücretsiz eriştiği altyapı hizmetlerine artık bedel ödemek zorunda bırakılmıştır.

6360 Sayılı Kanun hakkında uzmanlar serzenişte bulunmuştur. Köylerin binlerce yıllık geçmişini, yarattığı kültür, sosyal yapı, gelenek ve göreneklerini, hatta yerel lezzet anlayışlarını, kısa zamanda olmasa bile, orta ve uzun vadede bozacak, belki de yok edecektir (Kaçar, 2014). Dünya aile çiftçiliğini kırsal ekonominin kurtarıcısı olarak görürken, Türkiye, aile işletmelerinden kurtulmak, köyleri ve aile çiftçiliğini yok etmek adına kanun değişikliği ihdas etmiştir (Yıldırım, 2014).

3.2. 6537 Sayılı Kanun

6537 Sayılı Kanun'un genel gerekçesinde, tarım arazilerinin satış yoluyla küçülmesini engellemek bakımından hukuk boşluğu bulunduğu; oysa Fransa, Almanya, İsviçre, Danimarka ve Hollanda hukuklarında bu konuda denetleyici düzenlemelerin yer aldığı; İsviçre Medenî Kanunu'ndaki tarım arazilerinin parçalanarak küçülmesini engelleyen ve bu hususta kantonlara düzenleme serbestisi tanıyan hükümlerin Türk Medenî Kanunu'na alınmadığı belirtilmiştir. Özgüleme ilkesinin maalesef Türkiye'de işlemediği; bu nedenle, miras hukukunda köklü değişiklik yapma ihtiyacının hasıl olduğu eklenmiştir. Genel gerekçeye göre, "ekonomik verimliliği olmayan daha küçük işletmelerin tespit edilen bu büyüklüklere ulaşması kendiliğinden sağlanarak verimli işletmelerin oluşması sağlanacaktır". Bu gerekçeler hatalıdır. Öncelikle, Türkiye Cumhuriyeti federal devlet olmadığı için İsviçre Medenî Kanunu'nda kantonlara tanınan yetkinin Türk Medenî Kanunu'na alınmaması doğaldır. Tarım işletmesinin miras yoluyla intikali hususunda hiç kanun hükmü olmasaydı hukuk boşluğundan bahsedilebilirdi. İkincisi, Fransa, Almanya, Belçika ve İsviçre'de işlediği bilinen özgüleme sisteminin Türkiye'de işlemediği iddiası şüphelidir. Çünkü özgüleme sistemi, çiftçinin mirasçısında tarım işletmesinin toplam değerini bir anda karşılayacak iktisadî birikimin topluca bulunmayacağı düşüncesine dayalıdır. Aile tarım işletmesinden ibaret terekede, olayların büyük çoğunluğunda, mirasçıların, kredi kullanmadan işletmeyi satın alabilecek iktisadî kudreti haiz olmayacağı kolaylıkla tahmin edilebilir. Özgülemeyi ve sorumluluğu kabul eden ziraata ehil mirasçının diğer mirasçılara/ortaklara kazançtan pay ödemesi, aile işletmesinin bekasını sağlayan, mirasçıları limitet şirket kurmaya ve kredi kullanmaya mahkûm etmeyen, dahası ekonomik açıdan kolaylıkla uygulanabilen bir yöntemdi.

6537 Sayılı Kanun'un madde gerekçelerinde, özgülenen kişinin ölümü üzerine tekrar miras hukuku ihtilaflarının doğduğu şikâyeti aktarılmakta; kanun sayesinde tarım arazilerinin ehil kişiler elinde değerlendirilmesi fırsatı yaratıldığı övgüsü tekrarlanmaktadır. Yalnız devredilen kişinin ölümüyle de benzeri sorunlarla karşılaşılması kaçınılmazdır. Kaldı ki, Türk Medenî Kanunu'nda da, kişisel yetenekleri bakımından yetenekli olan mirasçıya özgüleme zaten söz konusu idi (Madde 661).

Nihayet, Türk Medeni Kanunu'nun ilgili maddeleri sayesinde arazi parçalanmasının önüne geçileceği, bu hususta, ilgili hâkimlere konu uzmanı ziraat mühendislerince kısa süreli eğitim programları verilmesi; hatta konunun hukuk fakültelerinde ders içinde daha ayrıntılı ele alınması mühendislik öğretisinde önerilirken (Ekinci ve Sayılı, 2010), açıkça ziraat mühendisleri tarafından yararlılığı ortaya konulan kanun hükümlerinin kaldırılması ulusal ölçekte büyük kayıptır.

3.3. Tarımda İthalata Gidilmesi

Yakın zamanda Bakanlar Kurulu, 2013/4517 sayılı kararıyla (26.4.2013 Tarihli ve 28629 Sayılı Resmî Gazete), tam da hasat öncesinde, Toprak Mahsulleri Ofisi'ni, 1.9.2016 tarihine kadar, buğday, arpa, mısır ve çeltikte toplam 4.2 milyon ton sıfır gümrükle ithalat yetkisiyle donatmıştır. Şikâyetler üzerine yöneticiler, ihtiyaç olursa yetkinin kullanılacağını dile getirmiştir. Ne var ki, bu söylemin üzerinden daha iki hafta geçmeden, buğday ve arpa ithalatı için ilk ihaleler açılmıştır (Bekar, 2014).Aile çiftçiliğinin, Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulan büyük tarım şirketleriyle karşılaştırılması çok yanlış bir yaklaşımdır. Özellikle, Türkiye gibi tarım topraklarıyla dolu bir ülkede buğday, pirinç, mısır gibi tarım ürünlerinin ithalatına gidilmesi, aile çiftçiliğini zora koşmaktadır. "Hâlbuki, tarımda ithalat, ancak ve ancak kıtlık olursa" düşünülebilir. Bugüne kadar yürütme organı, aile çiftçiliğine üvey evlât muamelesini reva görmüş; dev tarım işletmelerinin kurulması lehine tavır sergilemiştir (Yıldırım, 2014). Söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı, açıkça yabancı sermayeye peşkeş çekilmesine hizmet etmektedir.

Aile çiftçiliği yerine şirketleşmenin yeğlenmesi, tarım kredisi hususunda da ifadesini bulmuştur. Aile çiftçilerinin kredi edinmesini kolaylaştırmak adına eylem planı hazırlanmıştır (Anonim 2014d). Fakat kredi kolaylığı kisvesi, yabancı banka sermayesini beslemekten öteye hiçbir işe yaramamaktadır. Nitekim, mazot fiyatında artış yanı sıra, neoliberal tarım politikası, Türkiye'nin ziraî dış ticaret açığını, 2013 yılında, iki milyar dolara taşımıştır (Özalp, 2014).

4. Sonuç

Sonuçlara ulaşmadan önce tarihten bir örnek hatırlanmalıdır. İrlanda'da, 1840'larda başlayıp aşağı yukarı 1850'lere kadar süren kıtlığın görünürdeki sebebi patates mantarıdır. Oysa mantar salgını şöyle gelişmiştir. İngiliz Protestanlar, İrlanda Hukuku'nun mülkiyet ve kira hükümlerini değiştirerek, İrlandalı Katolik köylülerin elinden arazilerini gasp etmiştir. Mantar ise, büyük tarım işletmelerinin iş bilmezliğinden türemiştir. Amerika'ya göç edemeyen İrlandalılar açlıktan vefat etmiştir. Hatta 1848 yılında başlayan genç İrlandalılar isyanı, Osmanlı padişahı Abdülmecit ve dönemin kızıl derilileri tarafından desteklenmiştir (Davies, 2014; Akbulut, 2013; Cengiz, 2014).

Son yüzyılda kapitalizmin küreselleşmesi, insanların, toprak ve üreticiyle bağlantısını koparark, gıda üretimini fabrika benzeri tarım işletmelerine kaydırmış, aile çiftçiliğini yok olma tehdidi ile karşı karşıya bırakmıştır (Çerçi, 2014).Aslında doktrinde, Türkiye tarımının, emek yoğun sektörden çıkarılıp, teknoloji yoğun sektöre çıkarılması önerilmekteydi (Erçakar, 2010). Her şeyden önce, tarımda endüstrileşme çabalarının olumlu sonuç vermediği dev İngiliz tarım şirketlerinin İrlanda başarısızlığından anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, tarım işletmelerinde kontrolsüz büyümenin, özellikle zarar getirdiği; sermaye bolluğu sayesinde büyük işletmelerin üstün olduğu zannedilse de, gerçekte tarım işletmesinin, belirli bir raddeden sonra, büyüdükçe prodüktivite yitirdiği, henüz 1966 yılında ortaya konulmuştur (Öktem, 1966).

Türkiye, kuruluşu esnasında, buğday ithal ediliyordu. "Tarıma dayalı sanayi politikasının başarılı sonuçlar vermesi, hiç şüphesiz devletçiliği esas alan uygulamalarla mümkün oldu" (Yiğit, 2012). Devletçi esastan vazgeçilerek, şirketçi yaklaşımla Türkiye tarımına yön verilmesi, 1923 öncesindeki gibi Anadolu coğrafyasını buğday, pirinç ithal eden konuma düşürmüştür. 2013/4517 sayılı Bakanlar Kurulu kararı, iktisadî ve hukukî temelden yoksundur.

Türkiye'nin Avrupa Birliği tarım politikasına uyum zorlukları doktrinde açıklanmıştır(Öztürk/Ardar, 2010; Kılıç, 2010; Bebek, 2007). Almanya, Fransa, İsviçre, Belçika'da hâlâ geçerli olan ve tarım işletmesinin aile dışına çıkmasını engelleyen ehil mirasçılardan birine özgüleme yönteminin terk edilmesi, Türkiye'yi, Avrupa Birliği tarım politikasına daha uyumlu yapmamıştır. Bilakis daha uyumsuz hâle getirmiştir.

Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişte, kalkınmakta olan ülkelerin ulusal hukukları üzerinden, ekonomik düzenin kollandığı malumdur (Baykal, 2008; Güriz, 1969). Öncelikle 6360, ardından 6537 sayılı kanunlar, aynılaşan yasama ve yürütme organlarının, neoliberal tarım politikasını ve tarımda şirketleşme tercihini, kanunlarla ortaya koymasıdır. Bu kanunlar, aile çiftçiliğine ket vuran, bilakis mega şirket tarımını destekleyen iki yasal tezahürden ibarettir. Özellikle 6537 Sayılı Kanun, arazilerin toplulaşmasına değil, endüstriyel güçler güdümünde merkezileşmesini hedeflemiştir (Anonim 2014e).

Öneriler

Dünyada, 500 milyonun üzerinde ziraî işletmenin %98'inden fazlası ailelerden müteşekkildir. Asya, Afrika ve Latin Amerika'da yapılan çalışmalarda, köylü çiftçiliğinin, büyük ölçekli şirket tarımına oranla çok daha verimli olduğu ortaya çıkmıştır. Öyleyse, endüstri devleri lehine toprak gaspına son verilmeli; mega tarımın, ekolojik dengeyi bozmasına engel olunmalıdır (Anonim 2014f).

Ulusal düzeyde, aile çiftçiliğinin gelişmesi, bu yönde sosyal politikalar üretilmesine, çiftçi ailelerin eğitilmesi yanı sıra, pazara erişimlerinin kolaylaştırılmasına bağlıdır (Anonim 2014g). Daha doğrusu, ziraî aile işletmeleri, ürettikleri ürünleri ve yerel markalarını pazara ulaştırmak noktasında desteklenmelidirler ki, yeni tarım yılını güçlü ve hevesli karşılasınlar (Yıldırım, 2013). Aile işletmelerinin ürettiği ürünler, eskisi gibi devlet garantisi altına alınmalı, ayrıca gerçek değeri üzerinden satış ve ihracatı sağlanmalıdır (Karaduman, 2014).

Topluluk destekli tarım uygulaması, küçük çiftçinin, genellikle mezkûr köyün çevresindeki kentlerde yaşayan tüketicilerce maddi manevi desteklenmesidir. Bu sistemde, tüketici kendisine sunulan ürünü satın almanın ötesine geçip, eş üretici misyonunu üstlenir. Şirketleşme yerine, topluluk destekli tarım tercih edilebilir (Çerçi, 2014).

Hangi mevzuata tabi oldukları bile yıllarca tartışılan tarım işçilerinin, güncel durumları itibariyle, ne evrensel hukuka, ne de Anayasa'ya uygun çalıştıkları söylenemez (Güreşçi, 2013; Uşan, 2003; Yıldırak ve ark., 2002). Öncelikle, çiftçi, köylü, işletmeci, tarım işletmesi, çiftlik gibi kavramların

sınırları net bir şekilde belirlenmelidir(Kılıç, 2006). Ayrıca, günlük kırk lira yevmiyeyle çalışan daimi veya mevsimlik işçiler, yaşam standartlarının yükseltilmesine muhtaçtır (Polat, 2012; Öz Selek ve Bulut, 2013). Tarım işçileri, aileleriyle birlikte, toprak altından çıkarılıp, torak üstüne yükseltilmeli, yani toprak sahibi yapılmalıdır (Mirhanoğlu, 2014).

2010 yılında, parçalanmış tarım arazilerinin toplulaştırılması önerisi kaleme alınmıştı (Kılıç, 2010).6537 Sayılı Kanun'un dışa yansıyan amacı ziraî arazileri toplulaştırma olduğuna göre, şu öneriler tabii ki yinelenmelidir: arazi toplulaştırma faaliyetlerinde mühendislikten ziyade halkla ilişkiler tarafına önem verilmesi, hak kayıplarına sebep olmayacak şekilde adil ilerlenmesi, ulvi amaçlar için toplanan bu arazilerin amacına uygun kullanılması (Yoğunlu, 2013).

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün Yalova Atatürk Tarım İşletmesi Müdürlüğü'nün arazilerine el koyan idarî işlemini, Danıştay, 2013 yılında, gerekçeli bir içtihatla iptal etmiştir (Danıştay 10. Dairesi, Esas: 2012/2231, Karar: 2013/5472, Tarih: 21.6.2013). Demek ki, köylü, ulusal tarım ve aile çiftçiliği aleyhine her türlü yasama ve yürütme faaliyetine karşı hukukî süreç başlatılmalı; Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi gibi yargı organlarından yardım alınmalıdır.

*Türk Ticaret Kanunu'nda şöyle bir hüküm bulunmaktadır: "Alacaklının küçük veya orta ölçekli işletme veya tarımsal veya hayvansal üretici olup borçlunun büyük ölçekli işletme olduğu hâllerde taksitle ödemeyi öngören sözleşme hükümleri geçersizdir" (Madde 1530/8). Doktrinde bu hükümdeki, "küçük veya orta ölçekli işletme veya tarımsal veya hayvansal üretici" ibaresinin net olmadığı; içtihat yoluyla aydınlatılacağı dile getirilmiştir (Atamer ve Okutan Nilsson, 2013). Para alacaklısını borçluya karşı koruyan bu hükümden, aile işletmesi çatısında çalışan çiftçilerin yararlandırılması temenni edilmektedir.

Kaynakça

Acar, M.. 2003. Tarımsal İşletmelerde Finansal performans Analizi, Erciyes Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl: 2003 (Ocak-Haziran), Sayı: 20, Sayfa: 21-37.

Akbulut U., Amerika'nın Keşfi Avrupa'yı Açlıktan Kurtardı, 1.10.2103, http://www.uralakbulut.com.tr/wp-content/uploads/2013/10/amerika.pdf, Erişim: 15.8.2014.

Akçay, Y., Baydaroğlu N. 2000. Avrupa Birliği ve Türkiye'de Tarımsal İşletme Yapısındaki Farklılıklar Üzerine Bir Değerlendirme, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Yıl: 2000, Cilt: 17, Sayı: 1, Sayfa: 51-61.

Anonim 2014a. 2014 Uluslararası Aile Çiftçiliği Yılı, http://www.tarim.gov.tr/ABDGM/Link/46/Uluslararasi-Aile-Ciftciligi-Yili, Erişim: 15.8.2014.

Anonim 2014b. Aile Çiftçiliği İle Göç Sorununu Çözeriz, 19.2.2014,
http://www.yeniasir.com.tr/Yasam/2014/02/19/aile-ciftciligi-ile-goc-sorununu-cozeriz, Erişim: 15.8.2014.

Anonim 2014c. Türkiye'de Hem Tarım Alanı Hem Çiftçi Ailesi Azaldı, 7.24.2014,
http://www.tarimturk.com.tr/yeni/index.php/component/k2/item/419-tarim, Erişim: 15.8.2014.

Anonim 2014d. Uluslararası Aile Çiftçiliği Yılı Çalıştayı, 12.6.2014,
http://www.tarimtv.gov.tr/HD4839_uluslararasi-aile-ciftligi-yili-calistayi.html, Erişim: 15.8.2014.

Anonim 2014e. Aile Çiftçiliği Yılında Küçük Çiftçilik Yok ediliyor, 13.5.2014,
http://www.yurtsuz.net/News.aspx?newsid=1839#.U-4UZ0t_vu0, Erişim: 15.8.2014.

Anonim 2014f. Neden FAO ve EBRD köylü ve aile çiftçiliğini yok etmeyi destekliyor?, 14.9.2012, Çeviren: Ararat T., http://farmlandgrab.org/post/view/21048-neden-fao-ve-ebrd-koylu-ve-aile-ciftciligini-yoketmeyi-destekliyor#sthash.P781pBK8.dpuf, Erişim: 15.8.2014.

Anonim 2014g. Çiftçi Aileler, http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/iyff/pdf/Family_Farming_leaflet-print-tu.pdf, Erişim: 15.8.2014.

Antalya G. O., Miras Hukuku, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul, 2009, Sayfa: 463 ve devamı.

Atamer Y./Okutan Nilsson G., Para Alacaklısının Geç Ödemelere Karşı Korunmasına İlişkin Yeni TK. Madde 1530 Düzenlemesi ve Uygulama Alanı, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Yıl: 2013, Cilt: 29, Sayı: 3 (Ayrı Bası), Sayfa: 31-82.

Aydın H., Köyler Mahalle Oldu da Ne Oldu?, 5.4.2014, http://www.fethiyehaberi.com/kose-yazisi/1004/koyler-mahalle-oldu-da-ne-oldu-.html, Erişim: 15.8.2014.

Baykal M.C. 2008. Hukuk-Ekonomi İlişkisi ve Ekonomi Hukuku Üzerine, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 2008, Cilt: 66, Sayı: 4, Sayfa: 76-87.

Bebek S. 2007. Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'deki Tarımsal İşletmelerin Günümüzdeki Durumu, Maramara Coğrafya Dergisi, Yıl: 2007, Sayı: 15, Sayfa: 191-206.

Bekar S., Çiftçinin kara gün dostu Amerikan pirinci satıyor..., 23.5.2014,

http://hurgazete.web.tr/haber_detay.asp?haberID=8792, Erişim: 15.8.2014.
Cengiz P., Emeği İçin Direnen Çiftçi, 14.5.2014, http://www.sendika.org/2014/05/emegin-icin-diren-ciftci-pelin-cengiz-taraf/, Erişim: 15.8.2014.
Cin H., Eski ve Yeni Türk Hukuku'nda Tarım Arazilerinin Miras Yoluyla İntikali, Ankara 1979.
Çerçi A., Topluluk Destekli Tarım Uygulamaları-1, 31.6.2014,
http://lovepeaceandharmony.org/profiles/blogs/topluluk-destekli-tar-m-uygulamalar-1-aysegul-cerci?xg_source=activity, Erişim: 15.8.2014.
Davies S., Tarih Dersleri: Büyük İrlanda Kıtlığı, Çeviren: Demirci F.,
http://www.ekodialog.com/Makaleler/buyuk-irlanda-kitligi-makale.html ve
http://www.historyplace.com/worldhistory/famine/begins.htm, Erişim: 15.8.2014.
Donat İ., Analiz: Köylü Tarlasını Terk Ediyor, 13.5.2014, http://www.bloomberght.com/analiz/haber/1555669-analiz-koylu-tarlasini-terkediyor, Erişim: 15.8.2014.
Ekinci, K., Sayılı, M. 2010. Tarım Arazilerinin Parçalanmasını Önlemeye Yönelik Mevzuat Üzerine Bir İnceleme, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, Yıl: 2010, Cilt: 27, Sayı: 2, Sayfa: 121-129.
Erçakar M.E. 2010. Küresel Kriz Öncesi ve Sonrasında Tarım Kesimine Bakış, Balıkesir Üniversitesi Bandırma İİBF Akademik Fener Dergisi, Yıl: 2010, Cilt: 14, Sayı: 1, Sayfa: 93-105, http://www.bjmer.net/Makaleler/1323376012_93-104%20mehmet.PDF, Erişim: 8.8.2014. Erişim: 15.8.2014.
Güreşçi E. 2013. İş Hukuku Kapsamında Tarımda Çalışanlar, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, Sayı: 3, Yıl: 2013, Sayfa: 122-139.
Güriz A. 1969. Teorik Açıdan Mülkiyet, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1969, Sayfa: 244 ve devamı.
Hatemi H. 2014. Miras Hukuku, Vedat Kitapçılık, 5. Baskı, İstanbul, 2014, Sayfa: 143 ve devamı.
İmre, Z., Erman, H., Miras Hukuku, Der Yayınları, 9. Basım, İstanbul, 2013, Sayfa: 503 ve devamı.
İşgüzar H., Yeni Türk Medenî Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, 2003, Sayfa: 142 ve devamı.
Kabatepe B., Vía Campesina: Aile çiftçileri mücadeleye devam edecek!, 3.3.2104,
http://yesilgazete.org/blog/2014/03/03/via-campesina-aile-ciftcileri-mucadeleye-devam-edecek/, Erişim: 15.8.2014.
Kaçar A. Y. 2014. Türkiye'de ve Dünyada Aile Çiftçiliği, 2.6.2014, http://indigodergisi.com/2014/06/turkiyede-ve-dunyada-aile-ciftciligi/, Erişim: 15.8.2014.
Karaduman Y. Türkiye'de Tarım Aile Çiftçiliği İle Şahlanabilir, 6.7.2014, http://www.konhaber.com/yeni/haber-153290-GUNCEL-Turkiyede-tarim-aile-ciftciligi-ile-sahlanabilir.html, Erişim: 15.8.2014.
Kılıç M. 2006. 4857 Sayılı yeni İş Kanunu Kapsamında Tarım İşçilerinin Hukukî Durumu, Tarım Ekonomisi Dergisi, Yıl: 2006, Sayı:12/2, Sayfa: 39-49.
Kılıç M. 2010. Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Tarım Hukuku: Mevcut Durum, Son Gelişmeler ve Yaklaşımlar, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 2, Yıl: 2010, Sayfa: 67-92.
Mamük D. 2013. Mirasın Paylaşılmasında Mirasçıların İrade Özgürlüğü ve Bu Özgürlüğün İstisnaları, Yıl: 2013, Sayı: 2, Sayfa: 316-329; 11.2.2013, http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/tekmakale/2013-2/2013-2-11.pdf, 19.7.2014.
Mirhanoğlu F.A., 2014. Tarımda Şirket Değil Çiftlik Kurulsun, 26.6.2014, http://www.egedebugun-gazetesi.com/haber/tarimda-sirket-degil-ciftlik-kurulsun-1522.html, Erişim: 15.8.2014.
Öktem V. A. 1966. Türkiye'de Ziraî İşletme Büyüklükleri ve Prodüktiviteye Tesiri, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Yıl: 1966, Cilt: 21, Sayı: 2, Sayfa: 61-90.
Öz Selek, C., Bulut E. 2013. Mevsimlik Tarım İşçilerinin Türk Hukuk Sistemi İçerisindeki Yeri, Çalışma Dünyası Dergisi, Yıl: 2013 (Temmuz-Eylül), Cilt: 1, Sayı: 1, Sayfa: 94-111.
Özalp B. 2014. Kapitalizmde Aile İşletmeciliği Kaybetmeye Mahkûm, 15.6.2014, http://haber.sol.org.tr/serbest-kursu/kapitalizmde-aile-isletmeciligi-kaybetmeye-mahkum-burhan-ozalp-haberi-94799, Erişim: 15.8.2014.
Öztan B. 2013. Medenî Hukukun Temel Kavramları, Seçkin Yayıncılık, 38. Bası, Ankara, 2013, Sayfa: 641 ve devamı.
Öztürk, F., Ardor N. H. 2014. Tam Üyelik Öncesinde Türk Tarımının AB Tarımı Karşısında Durumu ve Ortak Tarım Politikasına Uyum Sorunu, Sayfa: 209-234,
http://ekonomikyaklasim.org/pdfs2/EYD_V15_N52_53_A10.pdf , Erişim: 15.8.2014.
Polat K. 2014. Türkiye'de Tarım İşçileri ve Ücret Yapısı, TEPGE Bakış Dergisi, Yıl: 2012, Nüsha: 6, Sayı: 14, Sayfa: 1-9, http://www.tepge.gov.tr/Dosyalar/Yayinlar/99c91b92202e49a88f45ddb3b8b25689.pdf, Erişim: 15.8.2014.
Serozan, R., Engin B.İ. 2014. Miras Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara, 2014, Sayfa: 653 ve devamı.
Şıpka, Ş. 2014. Şehirde Yaşayanların Köyle Tarla Sahibi Olamaması Doğru mu?, Arazinin Fiyatı Düşük Gösterilmemeli, 3.5.2014, Editör: Uruş A., Haber Türk-Polemik, Sayfa: 21,

http://im.haberturk.com/images/others/2014/05/05/htgzt_20140503_21.pdf, Erişim: 4.8.2014.
Tuvay, B. 2014. Hedefimiz Tüm Aile Çiftçilerini Desteklemek, 6.7.2014,
http://www.ekonomist.com.tr/hedefimiz-tum-aile-ciftcilerini-desteklemek-haberler/6984.aspx, Erişim: 15.8.2014.
Uğural, İ.. 2014. Aile Çiftçiliğinin Önemi Ortaya Çıktı, 11.4.2014,
http://m.hurriyet.com.tr/kose?id=0&article=26195076, Erişim: 15.8.2014.
Uşan, F.M. 2003. Yargıtay Kararları Işığında İş Kanunu Açısından Tarım İşleri (4773 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler de Dikkate Alınarak), Kamu-İş Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 2, Yıl: 2003, Sayfa: 1-26.
Yıldırak, N., Gülçubuk, B., Gün, S., Olhan, E., Kılıç, M. 2002. Türkiye'de Gezici ve Geçici Kadın Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yaşam Koşulları ve Sorunları, Ankara, 2002,
http://www.ilo.org/public/turkish/region/eurpro/ankara/publ/kadintarim.pdf, Erişim: 15.8.2014.
Yıldırım, A.E. 2013. Aile Çiftçiliği Yılı, 3.12.2013,
https://www.facebook.com/ZiraatMuhendisleriOdasiIstanbulSubesi/posts/514139162036196, Erişim: 15.8.2014.
Yıldırım, A.E. 2014. Aile Çiftçiliği Yılında Köyler Yok Ediliyor!, 13.3.2014,
http://www.tarimdunyasi.net/?p=3728,
Yıldırım, H.M. 2014. Aile Çiftçiliği, 28.4.2014, http://www.yenimesaj.com.tr/?artikel,12009696/, Erişim: 15.8.2014.
Yiğit A. A., Türkiye'nin Tarıma Dayalı Sanayi Politikası, Doğuş ÜniversitesiDergisi, Yıl: 2012, Cilt:13, Sayı: 2, sayfa: 315-326.
Yoğunlu, A. 2014. Arazi Toplulaştırma Faaliyetleri, Fırat Kalkınma Ajansı-2013,
http://www.fka.org.tr/ContentDownload/toplulaştırma.pdf, Erişim: 15.8.2014.
Zevkliler, A. 1970. Türk Miras Hukukunda Tarımsal İşletmelerin Tahsisi, Sevinç Matbaası, Ankara, 1970.

Ulusal Aile Çiftçiliği Sempozyumu

KATILIM BELGESİ

Sayın; **Yrd. Doç. Dr. Özlem TÜZÜNER**

30-31 Ekim 2014 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen
"Ulusal Aile Çiftçiliği Sempozyumu"na
katılımınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Bülent GÜLÇUBUK
Düzenleme Kurulu Başkanı

30-31 Ekim 2014 ANKARA

Prof. Dr. Erkan İBİŞ
Ankara Üniversitesi Rektörü